

YTTRANDE

Dnr Ku2024/00602

Regeringskansliet

Kulturdepartementet

ku.remissvar@regeringskansliet.se

Stockholm den 13 september 2024

Ansvar och oberoende – public service i oroliga tider (SOU 2024:34)

Sammanfattning

Vi stöder de flesta av kommitténs förslag och delar de flesta bedömningarna. Framför allt är det positivt att public service-företagen även fortsatt ska ha ett brett uppdrag och att villkor som uppställs ska vara teknikneutrala.

Vi stöder förslaget om att villkoren ändras så att det framgår att programutbudet ska spegla förhållandena i hela landet och hela befolkning. Samtidigt understryker vi de allmänna villkoren i radio- och tv-lagen och i den nya public service-lagen, vilka innefattar bland annat jämställdhet och mångfald.

Vi delar inte kommitténs bedömning att public service-företagen bör tillämpa en återhållsam strategi vid användning av internetplattformar som inte är företagens egna.

Förslagen om utökad granskning riskerar att leda till en splittrad genomlysning och leda till onödigt stor administration för public service-bolagen. Organisationerna föreslår att en utredning får i uppdrag att fördjupat se över hur granskning av public service-företagen bör bedrivas.

Vi uppmanar regeringen och riksdagen att säkerställa att public service-företagen har de resurser som krävs för att vara en stark och oberoende röst i det svenska medielandskapet, leva upp till ökade krav på säkerhet och beredskap, spela en roll i Sveriges civila försvar, bidra till livskraftig svensk produktionsmarknad, producera innehåll som stödjer svenska kreativa sektorer och främjar det svenska språket, kulturen och identiteten samt speglar svenska förhållanden.

Allmänt

Vi lever allt längre och livslängden ökar. I Statistiska centralbyråns (SCB:s) prognoser över livslängder finns inget som tyder på att livslängdsökningen kommer att sluta. I dag är 2,3 miljoner invånare 65 år och äldre – det motsvarar mer än var femte invånare. Äldre är med andra ord en stor del av allmänheten.

Riksdagens mål för mediepolitiken är att stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet samt att motverka skadlig mediepåverkan. Här har radio och tv i allmänhetens tjänst en central roll. Public service är och ska vara en demokratisk kollektiv nytthet som gynnar alla invånare.

Med tanke på den viktiga roll public service spelar i demokratin och för en god beredskap är långsiktighet i förutsättningar och uppdrag väsentliga. Organisationerna menar att de breda politiska överenskommelser som tidigare träffats om public service har gagnat både public service-företagens verksamhet, Sverige och dess invånare. Vi välkomnar att kommittén till stora delar är enig men beklagar samtidigt att den inte lämnar ett helt enigt förslag. Vi vädjar till regeringen och partierna att i den fortsatta beredningen vinnlägga sig om enighet. Det är särskilt viktigt i oroliga tider som nu.

5.3.4 Oberoende och självständighet

Organisationerna stöder kommitténs förslag att det av lagen ska framgå att den verksamhet som ingår i public service-uppdraget ska präglas av oberoende och stark integritet och ska bedrivas självständigt i förhållande till såväl staten som olika ekonomiska, politiska och andra intressen och maktsfärer i samhället.

Kravet att bedriva verksamheten oberoende, självständigt och med integritet är grundläggande för radio och tv i allmänhetens tjänst och bör därför lagregleras när kommittén samtidigt föreslår att innehållsuppdraget inte längre ska regleras i sändningstillstånden.

5.3.6 Krav på innehållet i publiceringar från public service

Organisationerna stöder kommitténs förslag att det av lagen ska framgå att programverksamheten - som helhet ska präglas av det demokratisk statsskickets grundidéer och principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet, och - ska utövas opartiskt och sakligt och med beaktande av en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet.

Villkoren för public-service-uppdraget, med formuleringar hämtade från regeringsformen, är så väsentliga att de bör framgå direkt av den nya lagen om public service.

5.3.9 Villkor om krav på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

Organisationerna stöder kommitténs förslag att det av lagen ska framgå att villkor får ställas upp om krav på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

Det är bra att lagen medger möjligheten att uppställa villkor om tillgänglighet och att kraven på tillgänglighet behålls i radio- och tv-lagen.

5.4.2 Teknikneutrala villkor för innehållet

Organisationerna stöder kommitténs förslag att de villkor som regeringen beslutar om med stöd av den nya lagen och som gäller för innehållet i public service-företagens publiceringar ska vara teknikneutrala och gälla oavsett hur innehållet distribueras till allmänheten.

Förutsättningarna för radio och tv utvecklas och förändras ständigt till följd av den snabba tekniska utvecklingen. Därför är det bra att villkoren för innehållet i public service ska var teknikneutrala. Det ska inte spela någon roll hur innehållet distribueras – samma villkor ska gälla överallt.

6 Granskning av programverksamheten

Organisationerna föreslår att en utredning tillsätts för att fördjupa sig över hur granskning av radio och tv i allmänhetens tjänst bör bedrivas. I uppdragets grundförutsättningar ska ingå att all eventuell granskning ska ske i efterhand (censurförbud) och respektera grundlagarnas ställning som exklusiva straff- och processlagar vid missbruk av yttrandefriheten samt att granskning inte bör åsamka public service-bolagen onödig administration.

Granskning av public service är nödvändig och rimlig och ska var effektiv. Organisationernas bedömning är att kommitténs förslag om utökad granskning av public service, fördelad på åtskilliga aktörer, med tillhörande sanktioner sammantaget riskerar att leda till en splittrad genomlysning och leda till onödigt stor administration för public service-bolagen. Ytterst förlorar programverksamheten på att alltmer resurser går åt till att mäta, analysera, redovisa och rapportera.

Kommittén nämner Granskningsnämnden för radio och tv samt Mediemyndigheten. Därtill ska läggas Riksrevisionens granskning och branschens självreglerande system med Allmänhetens medieombudman och Mediernas etiknämnd, vilka de tre public service-bolagen är med och finansierar och förvaltar.

8.4.7 Speglingsuppdraget

Organisationerna delar kommitténs bedömning att public service är till för befolkningen i hela landet och speglingsuppdraget därmed är av fortsatt stor vikt.

Organisationerna stöder kommitténs förslag att villkoren om spegling ändras så att det framgår att programutbudet ska spegla förhållandena i hela landet och hela befolkningen.

Spegling av allmänheten är viktig för den sociala sammanhållningen i samhället, för allmänhetens förtroende för public service och för public service-verksamhetens legitimitet.

Public service definieras som radio och tv i allmänhetens tjänst. Mer än var femte invånare – en stor och väsentlig del av denna allmänhet – är 65 år och äldre. Speglingsuppdraget är viktigt för att påvisa den mångfald som befolkningen har. Detta gäller också mångfalden i åldrar och bland alla de som är äldre. Speglingsuppdraget kan därmed bidra till att motverka stereotypa föreställningar om äldre. Sådana uppfattningar kan leda till dåliga attityder, fördomar och i värsta fall diskriminering: ålderism. I detta sammanhang vill vi påminna om vikten av att public service-företagen fortsätter den dialog som i dag hålls med intresseorganisationer för äldre.

I dag är public service-bolagens sändningstillstånd, inklusive deras villkor om innehållet i sändningarna, detaljrika. Detta påverkar bolagens plikt att följa upp verksamheten och åiterrapportera hur tillstånden efterlevs, eftersom den därmed blir omfattande och kräver betungande administration.

Vid kontakter med bolagen har uppgivits att den föreslagna förändringen av formuleringen inte kommer att påverka innehållet, då detta redan regleras av de allmänna kraven i radio- och tv-lagens bestämmelse om innehållet i ljudradiosändningar och beställradio. Kommittén föreslår dessutom att denna bestämmelse tas in i den nya public service-lagen. Organisationerna utgår från att verksamheterna framöver fortsätter att arbeta intensivt för att främja jämställdhet och mångfald i samhället.

8.4.8 Stärkt kvalitet i utbudet på de nationella minoritetsspråken och teckenspråk

Kravet på public service-företagens förstapubliceringar av utbud på jiddisch är lägre ställt än på övriga fyra nationella minoritetsspråk. Organisationerna förutsätter att kommittén har haft motsvarande dialog med företrädare för alla fem nationella minoritetsspråk så att det lägre utbudet på jiddisch inte onödigt utpekar folkgruppen utan motsvarar ett känt behov.

9.3 Tillhandahållande av text vid sidan av ljud och rörlig bild i nyhetsverksamheten

Vi anser att det är viktigt att SVT och SR kan komplettera rörlig bild och ljud med andra publicistiska innehållsformer som text och grafik. Denna flexibilitet är avgörande för att förbättra användarvänligheten och tillgängligheten, särskilt vid krislägen då snabb och effektiv kommunikation är kritisk. I situationer där rörlig bild eller ljud inte omedelbart finns tillgängligt, eller där nätverkskapaciteten är begränsad, är text ett lättare och snabbare sätt att sprida viktig information till allmänheten.

Möjligheten att erbjuda text som komplement till rörlig bild är också nödvändig för att möta behoven hos personer med funktionsnedsättning, i kris såväl som till vardags. Utan text skulle till exempel landets 1,5 miljoner hörselskadade exkluderas från stora delar av public service-utbudet.

10.3.3 Samverkan för att säkerställa en livskraftig produktionsmarknad i hela landet

Organisationerna stöder kommitténs förslag att det ska fortsatt ställas krav på public service-företagen att bidra till att stärka en livskraftig produktionsmarknad i hela landet. Organisationerna stöder kommitténs förslag att det ska fortsatt ställas krav på SVT att bidra till utvecklingen av svensk filmproduktion.

Investeringar i svenska produktioner, inklusive drama, film och dokumentärer, är avgörande för att säkra att svenska berättelser och perspektiv fortsätter att ha en stark närvaro i medielandskapet. Betydande medel till samproduktioner och samarbeten med fristående produktionsbolag stimulerar den svenska kreativa industrin och bidrar till dess hållbarhet och utveckling.

11.4.3 Public service-företagens arbete med tillgänglighet

Organisationerna stöder kommitténs förslag att de villkor om tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning som finns i sändningstillstånden ska göras teknikneutrala och gälla oavsett om utbudet tillhandahålls i marknätet eller på internet. Teknikneutrala villkor ska inte innebära att nuvarande krav på tillgänglighet i marknätet blir lägre än i dag.

Vi ser mycket positivt på förslaget då alltmer av public service-utbudet finns att ta del av på internet. Det måste vara en självklarhet att även denna del av utbudet omfattas av villkoren om tillgänglighet.

Se även ovan under 5.4.2 Teknikneutrala villkor för innehållet.

16.3 Bör kraven på distribution via marknätet utformas på ett mer flexibelt sätt?

Organisationerna föreslår att SR och SVT endast ska minska ner antalet programtjänster om företagen kan säkerställa att det inte försämrar för den del av publiken som ännu är beroende av sändningar via marknätet.

Den digitala utvecklingen går snabbt och förväntas fortsätta under den kommande tillståndspanoroden på åtta år. Allt färre tar del av public service via marknätet och public service-företagen måste kunna anpassa sin verksamhet efter detta för att fortsätta vara relevanta och finnas där publiken finns. Därför förstår vi att kraven på distribution via marknätet behöver göras mer flexibla.

Undersökningar visar dock att en inte obetydlig del av befolkningen ännu är beroende av sändningarna i marknätet. Organisationerna anser att det är viktigt att den ökade flexibiliteten – som i praktiken kan innebära en halvering av antalet public service-kanaler i marknätet – inte går ut över denna grupp.

16.5.3 Finns det behov av en tydligare reglering av hur public service-företagen ska tillhandahålla sitt innehåll på internet

Organisationerna stöder förslaget att det ska ställas upp ett krav på att public service-företagens egna plattformar ska vara prioriterade vid distribution på internet.

Organisationerna delar inte bedömningen att public service-företagen vid sin användning av internetplattformar som inte är företagens egna bör tillämpa en återhållsam strategi.

Public service-bolagens förmåga att nå ut till en bred publik och vara relevanta i den digitala värld vi lever i skulle onödigt begränsas om bolagen var tvungna att minska sin närvaro på sociala medier och dra ner på sitt textbaserade utbud på nätet. Det är väsentligt att radio och tv i allmänhetens tjänst kan fortsätta att anpassa sig till användarnas medievanor och erbjuda innehåll på de plattformar där publiken finns.

19 Medelstildelning

Organisationerna uppmanar regeringen och riksdagen att säkerställa att public service-bolagen har de resurser som krävs för att fortsätta vara en stark och oberoende röst i det svenska medielandskapet.

Organisationerna har inte möjlighet att skärskåda och ta ställning till de olika bedömningar och beräkningar av medelsbehov som kommitténs majoritet respektive minoritet redovisar. Vi inser att resurser behövs med anledning av ökade krav på säkerhet och beredskap samt att fortsatt spela en central roll i Sveriges civila försvar, liksom det utvidgade uppdraget för en livskraftig svensk produktionsmarknad samt innehåll som stödjer svenska kreativa sektorer och främjar det svenska språket, kulturen och identiteten samt speglar svenska förhållanden. Vi är angelägna om att understryka att public service-företagen bör tilldelas tillräckliga medel för att med god kvalitet uppfylla villkoren i lag och sändningstillstånd. En stark och välfinansierad radio och tv i allmänhetens tjänst är en förutsättning för att främja en livskraftig svensk kultur och demokrati.

Åsa Lindestam
Ordförande
PRO

Eva Eriksson
Förbundsordförande
SPF Seniorerna

Liza di Paolo Sandberg
Förbundsordförande
SKPF Pensionärerna